

La llum de la fe (IX): un dels nostres. L'Encarnació

La diferència entre creure o no en Jesucrist no consisteix només a entendre les seves paraules, sinó a reconèixer la seva divinitat i la seva humanitat, trobar-se realment amb ell i reconèixer-lo com camí, veritat i vida nostra.

13/09/2024

Les nacions s'alegren amb els seus herois, i els pobles en rememoren els

èxits, siguin de la classe que siguin: artístics, bèl·lics o de qualsevol gènere. Els mausoleus recorden a primers ministres, reis o enginyosos descobridors, i els carrers, avingudes i places porten noms de pintors, músics, artistes...

Si fem un cop d'ull a la història, sorgeixen entre les ombres figures lluminoses que engrandeixen el cor humà. Homes extraordinaris que suposaren, per exemple, un avenç sense possibilitat de retrocés per a la ciència, com Copèrnic o Newton; escrutadors de la consciència que ens deixaren testimonis perennes de la profunditat del cor humà, com Agustí d'Hipona o Fiodor Dostoievski; o pensadors religiosos que aprofundiren en la relació de l'home amb Déu i el seu entorn: la moral, el culte, la societat. També es troben figures que han causat sorpresa i que foren perseguides pels seus ensenyaments, com alguns profetes

de l'Antic Testament o com Sòcrates a l'antiga Atenes. Però la fe cristiana té l'audàcia de dir que el seu fundador és infinitament més que un simple geni religiós: com s'entén això?

Per què es feu igual a Déu?

Si volem entendre la figura de Jesucrist, almenys tal com Ell es presentà, i tal com l'entenem els cristians, en cap cas pot ser interpretat només com un geni religiós que, ancorat en el passat, continua exhortant des de la càtedra de la història sobre veritats universals, com l'amor al proïsme o la misericòrdia amb el feble. Crist és més, algú més, i per poder endinsar-nos en aquest misteri ens pot ajudar una història concreta de fa menys de cent anys, les protagonistes de la qual són dues dones: mare i filla.

Edith Stein fou una filòsofa alemanya jueva d'inicis del segle XX.
D'extraordinària intel·ligència, aviat

col·laborarà en tasques universitàries i arribarà a treballar amb un dels filòsofs més destacats del segle: Edmund Husserl. Diversos esdeveniments de la seva vida, admirablement explicats per ella mateixa¹, la conduïren primer a la fe cristiana, i després a la clausura al Carmel. Morirà al camp de concentració d'Auschwitz a l'agost de 1942, donant la seva vida pel poble hebreu i per la seva fe cristiana.

El dia abans d'ingressar al Carmel va anar a acomiadar-se de la seva família. La seva mare era una dona extraordinària, jueva de raça i religió, que amb sorprenent fortalesa havia tirat endavant el negoci de fusteria i la família després de la prematura mort del marit. Mai arribà a fer-se cristiana, com sí feren les filles Rosa i Edith. Però, tot i no creure en Jesucrist, arribà a entendre la centralitat del seu misteri i la seva inaudita pretensió.

«El 12 d'octubre fou el darrer dia que passà a casa seva, el dia del seu aniversari i la festa hebrea dels tabernacles. Edith acompanya la seva mare a la sinagoga. Fou un dia gens fàcil per a les dues dones. "Per què l'has conegut [la fe cristiana]? No vull dir res contra Ell. Haurà estat un home bo. Però, per què s'ha fet Déu?" La seva mare plorà»².

Haurà estat un home bo, però... per què s'ha fet Déu? Blasfèmia o veritat absoluta: així es presentava la figura de Jesús per a la mare d'Edith Stein. Si hagués estat un home bo, un savi antic, un mestre de veritats universals..., però s'ha fet igual a Déu. Aquesta afirmació no pot ni ha de deixar indiferent a ningú que es decideixi a apropar-se, usant només la raó, a la figura de Crist. Però, com pot un home fer-se igual a Déu?

Jesucrist, Déu veritable i home veritable

Aquesta afirmació subratlla la continuïtat de tot el Nou Testament. L'evangeli de sant Mateu obre les seves pàgines indicant, mitjançant la genealogia, l'origen jueu de Jesús, el seu naixement virginal i el compliment de totes les promeses: Ell restaurarà la nostra relació amb Déu. Per Ell podrem adreçar-nos a Déu amb confiança. L'evangeli de sant Lluc també és explícit en aquest sentit, i reconeix no només l'origen jueu de Jesús, sinó la seva condició de fill d'Adam: Jesús es presenta així com a salvador de tots els homes. Aquesta és la seva pretensió i la grandesa que hem de comunicar als nostres familiars, companys de feina i veïns: Jesús és per a tots, i té una resposta personal per a cadascú.

Per altra banda, l'evangeli de Marc presenta en els primers versets la *revolució* de la irrupció de Jesucrist en la història. Ha arribat la bona notícia, que no només és paraula

(doctrina), sinó també obres: curacions i gestos, en definitiva, història de Déu amb els homes i dels homes amb Déu. Finalment, l'evangelí de Joan és, si es pot, més clar en aquest *desplegar-se* de la divinitat de Jesús en la seva humanitat, i dona detalls del seu origen etern, així com de la seva encarnació en el temps.

Tots els evangelis conclouen de manera idèntica: narren la injusta mort de Jesús mitjançant una dolorosa passió i creu, viscuda amb amor i esperit de redempció; ens expliquen de manera molt semblant els detalls més petits de la sepultura, i presenten, de maneres diverses, un fet inaudit i mai vist: la resurrecció, la prova més evident de la seva divinitat.

La consciència cristiana creu, i així ho diuen explícitament tant els Evangelis com la Tradició de

l'Església, que el cos de Jesús no jeu al sepulcre, sinó que ressuscità a una vida nova³. D'aquí que l'autor de la Carta als Hebreus afirmi rotundament que Jesús és «el mateix ahir, avui i sempre» (*Hb* 13,8), perquè Ell viu per sempre i espera trobar-se amb cada home fins al final dels temps.

Els escrits de sant Pau, junt amb altres cartes i l'Apocalipsi, completen el Nou Testament. Pau no conegué els temps de Jesús per Galilea, ni va ser al Calvari o al cenacle després de la resurrecció. Per això sant Pau és, en certa mesura, un model en el seguiment de Jesús per tots aquells que, com nosaltres, no hem caminat amb Crist per Galilea i Judea.

Qui és Jesús per Sant Pau? Què suposà a la seva vida? La clau de tota l'existència de sant Pau és la *trobada amb Crist viu*; en ell hi ha un abans – Saule – i un després – Pau –. Trobar-se

amb Jesús és fer-ho amb algú viu, no amb un elenc de doctrina, un conjunt de normes morals o una ideologia sociopolítica. No trobà Pau un savi religiós, sinó el que tot ho estima escòria (cfr. *Flp* 3,8), el que «m'estimà i es lliurà per mi» (*Gal* 2,20), aquell que entranyablement es quedà amb nosaltres per ser aliment de vida (cfr. *1 Cor* 11, 23-27).

La diferència entre ser creient o no en Jesucrist no consisteix només a entendre cada una de les seves paraules, sinó a reconèixer la divinitat i la humanitat, *trobar-se realment amb ell* i reconèixer-lo com camí, veritat i vida nostra (cfr. *Jn* 14,6).

El centre de la meva vida

«El normal ara és tractar el Salvador del món de manera irreverent i irreal», predicava el beat John Henry Newman, "com si fos una idea o una visió; parlar d'Ell amb tal estretor i

poc profit com si només en sabéssim el nom, tot i que a l'Escriptura tenim abundants detalls de la seva estada entre nosaltres, dels gestos, paraules i fets, on fixar els ulls»⁴. El predicador crida l'atenció als oients del primer terç del segle XIX sobre el que és particularment actual: la consideració d'un Crist llunyà, mort, àdhuc per als cristians. En el millor dels casos, un conjunt de normes perennes.

Per això, és lògic desitjar entendre com cristians, i ajudar a entendre als que no creuen –*però volen entendre*– la centralitat de Jesús a cada cap i cor creients.

«Fins que no captem això –concloïa el beat Newman–, fins que no ens deixem de vagues afirmacions del seu amor, de la seva disposició a rebre els pecadors, a proporcionar penediment i ajuda espiritual, i coses per l'estil, i comencem a veure'l a Ell,

en concret, amb les seves paraules reals, les que consten a l'Esriptura, no haurem tret de l'Evangelí el benefici que ens ofereixen. És més, potser la nostra fe corri cert perill perquè si el pensament de Crist no és més que una creació de la nostra ment, és de témer que a poc a poc aquesta fe s'extingeixi, es perverteixi o sigui incompleta»⁵.

Crist present per cada cristià. Crist viu. En aquest mateix sentit s'expressava sant Josep maria amb paraules vibrants en referir-se a la formació de la gent jove: «Posem Crist als nostres cors i en els cors dels nois. Llàstima!: freqüenten els sagraments, porten una conducta neta, estudien, però... la Fe morta. Jesús –no ho diuen amb la boca, ho diuen amb la falta de vibració del seu fer–, Jesús visqué fa XX segles... – Visqué? *Iesus Christus heri, et hodie: ipse et in saecula*; Jesucrist el mateix que ahir és avui; i ho serà pels segles

(*Hebr.* XIII,8). Jesucrist viu amb carn com la meva, però gloriosa; amb cor de carn com el meu. *Scio enim quod Redemptor meus vivit*, sé que el meu Redemptor viu (*Job* XIX,25). El meu Redemptor, Amic, Pare, Rei, Déu, Amor; viu! Es preocupa de mi. M'estima més que la beneïda dona – la meva mare– que em portà al món (...)».⁶

Crist nasqué a Betlem, es formà a Natzaret, predicà a Galilea i Judea, i veié la mort a Jerusalem. Crist ressuscità d'entre els morts, i viu per sempre. Per això els primers cristians canviaren el dia de culte al diumenge, es distanciaren del temple i els costums jueus que tant estimaven, canviaren les seves vides fins rebre, molts, un final violent i dolorós. Crist era sempre amb ells, fent de la seva existència una vida fundada en l'amor.

Crist present en cada home

Elie Wiesel, premi Nobel de la Pau el 1986, fou confinat –quan era adolescent– en un camp de concentració durant la segona guerra mundial. Allà visqué una experiència que el marcà de per vida: un nen fou penjat en el camp. Mentre es debatia entre la vida i la mort, una veu exclamà: On és Déu? Elie en aquell moment escoltà dins seu: «On és? Aquí. Penjat en aquest patíbul!».

Elie Wiesel no era catòlic ni cristià. Però va saber escoltar dins seu la veu de Déu. Quan hi ha innocència de vida és possible entendre la solidaritat de Déu amb cada un dels homes. Potser avui i sempre hi hagi la tendència a culpar Déu dels nostres mals –per què ha permès que em passi això?–, però ànimes innocents han entès que, d'alguna manera, Déu pateix amb cada home. *Déu és amb cada ànima que pateix.*

Els creients tenim, a més, el coneixement de la paraula evangèlica. A sant Mateu trobem com Jesús afirma expressament allò que Wiesel i tants han intuït. Jesucrist s'identifica amb els assedegats i els famolencs, amb els pelegrins i els forasters, amb els que passen dificultats (cfr. *Mt 25*). Afirmar que quan vestim a un despullat, a Ell el vestim; quan alimentem un famolenc, a Ell li fem; quan donem a beure un got d'aigua a l'assedegat, ens fem mereixedors de la vida eterna, perquè a Ell mateix servim.

Jesucrist roman en la història com Déu veritable, però també com home veritable; no deixa ni deixarà mai la humanitat que assumí en Maria. Per aquest motiu, Jesús roman unit de manera misteriosa als seus germans els homes, molt especialment a qui pateix en el cos i en l'ànima.

D'aquesta convicció neix i brolla tot l'esperit de caritat que gustosament intenten viure els cristians: reconèixer en l'altre a Crist, i practicar amb ell la caritat com si fos el mateix Crist. D'aquesta certesa sorgeix la preocupació dels creients pels més necessitats, que ocuparan sempre i necessàriament un lloc privilegiat en el cor de l'Església.

Maria, Verge i Mare

Íntimament unit al misteri de Crist – Déu i home– tenim el misteri de Maria –Verge i Mare–. Potser avui és especialment difícil entendre Maria, perquè és definida per dos aspectes que actualment es rebutgen en molts ambients: la virginitat i la maternitat.

La fe dels cristians confessa que santa Maria concebé Jesús virginalment. Evidentment, es tracta d'una afirmació de fe que té fonament en els textos evangèlics.

Sant Mateu diu expressament que la concepció de Jesús fou obra de l'Esperit Sant en el si de Maria; sant Lluç afirma expressament aquest misteri a l'anunciació de Gabriel, i sant Joan conclou que el Verb es feu carn no mitjançant la humana i normal generació. Per altra banda, l'Església ha estat constant a afirmar el naixement virginal de Jesús.

Finalment, Maria és també mare, mare de Jesús, veritable Déu i veritable home. L'íntima unió de Jesús amb cada home, així com l'encàrrec explícit que feu a la seva Mare des de la Creu, vincula la Verge amb tot creient com a mare. En el trànsit de la mort, Jesús confia la seva mare a l'apòstol Joan, i confia Joan a la seva mare (cfr. *Jn* 19,26-27). Així, com ha entès l'Església, Jesús declarava Maria mare de tots els homes, i confiava als homes custodiar la figura central de Maria per alimentar la fe dels pobles. La

devoció a Maria no és opcional o accessòria, perquè trobar-se amb Jesús és rebre-la com a mare, i trobar-se amb Maria és ser conduït un i altre cop a la misericòrdia entranyable del cor de Jesús, perquè «a Jesús sempre s'hi va i s'hi torna per Maria»⁷.

Fulgencio Espa

Bibliografia

- Catecisme de l'Església Catòlica, 484-570, 720-726 i 963-975.
- Compendi del Catecisme de l'Església Catòlica, núm. 85-94.
- Tema 9. L'Encarnació, a Resums de Fe cristiana.
- Concili Vaticà II, Const. Lumen Gentium, núm. 55-66.

- Joan Pau II, Enc. Redemptoris Mater, (25-III-1987), núm. 8.
- Benet XVI-Joseph Ratzinger, Jesús de Natzaret, La Esfera de los Libros, Madrid 2007, 23-30; 371-410 (Introducció i cap. 10).
- Newman, J. H., Sermons Parroquials/3, Encuentro, Madrid 2009.
- Santa Teresa Beneta de la Creu – Edith Stein, Estels grocs, Editorial Espiritualidad, Madrid 1973.
- Bastero de Elizalde, J.L., Maria, Mare del Redemptor, 2a ed., Eunsa, Pamplona 2004.
- Ocáriz, F. – Mateo Seco, L.F. – J.A. Riestra, El misteri de Jesucrist, 3a ed., EUNSA, Pamplona 2004.
- Ponce Cuéllar, M., Maria, Mare del redemptor i Mare de l'Església, 2a ed., Herder, Barcelona 2001.

¹ Cfr. Santa Teresa Beneta de la Creu – Edith Stein, *Estels grocs*, Editorial Espiritualidad, Madrid 1973.

² Cfr. Biografia de Santa Teresa Beneta de la Creu – Edith Stein, redactada amb motiu de la seva canonització l'11 d'octubre de 1998, publicada a www.vatican.va.

³ Cfr. *Catecisme de l'Església Catòlica*, núm. 638 i s.

⁴ J. H. Newman, *Sermons Parroquials*/ 3, Encuentro, Madrid 2009, pàg. 137.

⁵ *Íbid.*, pàg. 137. Tot seguit afegeix: «Si contemplem Crist com revelat als evangelis –el Crist que existeix allà, extern a la nostra imaginació– i veiem que és un ser que viu realment, que passà realment per la terra com qualsevol de nosaltres, al final hi creurem amb una convicció, una confiança i una integritat, tan

indestructible com la creença en els nostres propis sentits. Per a un cristià, no és possible meditar l'Evangelí sense sentir, per damunt de tot dubte, que el subjecte de tot l'Evangelí és Déu».

⁶ Sant Josepmaria, *Instrucció 9-I-1935*, núm. 248, citat a *Camí. Edició críticohistòrica*, Rialp, Madrid 2002, pàg. 732.

⁷ Sant Josepmaria, *Camí*, núm. 495.